

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III. 30.392/2010/7. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Batai Zsolt ügyvéd (4025 Debrecen, Bajcsy-Zsilinszky u. 3-5. II/5. szám) és a Dr. Kóródi Sándor jogtanácsos által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek-, a Dr. Czine Gáspár ügyvéd (1196 Budapest, Petőfi u. 62. szám) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen vételár megfizetése iránt indított perében, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2010. március 9. napján kelt, 1. G. 40.178/2008/38. számú ítélete ellen a felperes részéről 40. sorszám alatt előterjesztett, 42. sorszám alatt indokolt fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban - a 2010. november 9. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1 875 000 (Egymilliónyolcszázhetvenötezer) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes jogelődje, az I.S. Kft, mint kiadó és az alperes jogelődje a R. Kft., mint terjesztő 2000. május 31. napján lapterjesztési szerződést kötöttek, melyben a terjesztő a kiadó megbízása alapján vállalta a kiadó gondozásában megjelenő H.N., valamint a K-M. című napilapok, továbbá a H.A. és K.A. című kiadványok árusítás útján történő terjesztését Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye területén, az alperes saját tulajdonú értékesítési egységeiben, a posta üzemeltetésében lévő értékesítési pontokon, valamint az országos kereskedelmi láncok és üzemanyagtöltő állomások kereskedelmi egységeiben.

A szerződő felek megállapodtak abban, hogy a terjesztőt eladott példányonként a lap nettó árának 34 %-ával azonos terjesztési jutalék + ÁFA, a kötegen belüli hiányok ellentételezésére pedig 4 ezrelék + ÁFA káló illeti meg.

Az alperes a terjesztési díj ellenében vállalta a várható fogyasztói igények felmérését; az igényelt példányszám adatok összegyűjtését, a kiadó tájékoztatását az összpéldányszámról; a lapok telephelyi átvételét, raktározását, expedálását, kiszállítását az árusító helyekre; a lapok árusítását az értékesítési hálózaton keresztül a szerződés általános részében megfogalmazott korlátozás mellett; a remittenda példányok visszavételét a kiskereskedőktől, ezek ellenőrzését, feldolgozását és elszámolását a kiadóval; továbbá esetenként egyedi kiadói kérések teljesítését, melyet a terjesztő külön megállapodásban rögzített feltételekkel és díjazásért vállalt.

A szerződő felek a szerződés 3.) pontjában megállapodtak abban, hogy amennyiben a terjesztésre kerülő példányszámot a kiadó határozza meg, úgy annak kockázatát és a terjesztés eredményeként realizálódó remittenda százalékát magára vállalja, és viseli. Amennyiben pedig a terjesztő állapítja meg a terjesztésbe bocsátott példányszámot, azt a piaci felmérése alapján végzi oly módon, hogy a kiadó által meghatározott H.N. 25 %-os, a K-M. 35 %-os, a heti lapok esetében 18 %-os irány remittenda szintjeit figyelembe veszi, és annak betartására törekszik. Az e fölött képződött remittenda darabszámot eladottként kell kezelni.

A szerződés 9.) pontja értelmében megállapodtak abban, hogy a pénzügyi elszámolás úgy történik, hogy az alperes az értékesítésre átvett példányok fogyasztói árából levonja a remittenda lapok fogyasztói árát, majd az így meghatározott értékesítettként kezelt lapértékből a terjesztési díj, valamint a káló levonásával megállapítja a pénzügyi elszámolás egyenlegét. A terjesztő az elszámolást elküldi a kiadó részére, a kiadó pedig az összesített elszámolás alapján számlát állít ki.

Az alperes a szerződés alapján 2008. március 28.-áig azzal a szövegezéssel küldött igénylést a felperesnek, hogy x db kiadványt, y eladási áron az alperes részére terjesztés céljára biztosítson.

A felperes által átadott lapok példányszáma nagyrészt megegyezett az alperes igénylésével, de pozitív és negatív irányban is voltak eltérések. A felperes 2006. április és 2008. októbere között a H.A. és a K.A. nagymennyiségű remittendáját visszavette az alperestől.

A felperes 2000. júliusától 2008. márciusáig elfogadta az elszámolás egyenlegét, és annak alapján állította ki a számláit.

2008. évben a felperes a 2007. évi irány remittenda felett keletkezett remittenda vételárára vonatkozóan számlát küldött az alperesnek, aki annak megfizetése elől elzárkózott. Ezt követően a felperes a 2008. március 18. napján kelt levelében közölte az alperessel, hogy fenntartja a jogot, hogy az 5 éves elévülési időn belül érvényesíthető követelésének teljes összegét érvényesítse az alperessel szemben.

2008. március 28. napjától az alperes példányszám igény megjelöléssel példányszám javaslatot küld a felperes részére, melyben kéri, hogy a példányszám javaslat figyelembevételével a kiadó által meghatározott példányszámot a felperes küldje meg részére.

A felperes a keresetében 117 784 296 Ft és ezen összeg 2008. január 1. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes kamatának és perköltségnek a megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Előadta, hogy 2008. március 28. napjáig az alperes határozta meg a terjesztésre kerülő lapok példányszámát, így az irány remittenda felett keletkezett remittenda vételárának a megfizetésére köteles.

Utalt arra, hogy önmagában a jogérvényesítés hiánya nem értékelhető joglemondásként, illetve nem értékelhető a szerződés módosítására és az alperes diszpozíciós jogának kizárására irányuló ráutaló magatartásként.

A későbbiekben arra hivatkozott, hogy a felperes ügyvezetője szóban több alkalommal jogfenntartással élt és jelezte az alperes felé, hogy a remittenda vételárából származó igényét a későbbiekben érvényesíteni kívánja.

Előadta, hogy a részletes terjesztési adatok hiányában nem rendelkezett azokkal az információkkal, amelyek a diszpozíciós jog gyakorlásához szükségesek lettek volna, a példányszám eltéréseknek kizárólag technikai okai voltak. Hivatkozott arra is, hogy az országos terjesztési gyakorlat szerint - bár a más régiókra vonatkozó szerződések nem biztosítják a terjesztő diszpozíciós jogát - a diszpozíciós jogot mindenhol az alperes gyakorolja.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a felek jogviszonybeli magatartása és a szerződés alapján az a következtetés vonható le, hogy a felperes gyakorolta a diszpozíciós jogot. A felperes 8 éven keresztül elfogadta az általa havonta készített elszámolásokat. Amennyiben úgy értelmezte volna a felperes a szerződést, ahogyan azt a keresetlevélben előadta, úgy minden egyes elszámolást vissza kellett volna küldenie.

Állította, hogy a szerződés alapján kötelezettsége volt a fogyasztói igények felmérése. Ezen kötelezettségének eleget téve küldte meg a felperesnek a példányszám igényléseket, amelyekre a felperes visszajelzést nem küldött, de nagyrészt ennek megfelelően, esetenként azonban ettől eltérően adta át terjesztésre a lapokat. A felperes ráutaló magatartással gyakorolta a diszpozíciós jogot, illetve a felek a későbbiekben ráutaló magatartással a szerződést is módosították és kihagyták belőle az alperesi diszpozíció lehetőségét. A példányszám igénylése a felperesi felszólítást követően csak annyiban változott, hogy az alperes visszaigazolást kért a felperestől.

A diszpozíciós jog gyakorlásának ezen módja megfelel az országos gyakorlatnak, illetve a szerződési konstrukciónak. A felperes igényérvényesítése joggal való visszaélést valósít meg, illetve hivatkozott arra is, hogy az alperesi elszámolások elfogadásával a felperes részéről jogról való lemondás történt.

Az elsőfokú bíróság a 38. sorszámú ítéletével a felperes keresetét elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 4 222 303 Ft perköltséget.

A per eldöntése szempontjából annak a kérdésnek tulajdonított jelentőséget, hogy a 2003. április és 2007. december közötti időszakban melyik fél gyakorolta a diszpozíciós jogot a terjesztési szerződés alapján, azaz ki határozta meg a terjesztésre kerülő példányszámot.

Az elsőfokú bíróság - a Ptk. 207. § (1) bekezdése, a Ptk. 199. §-a, a Ptk. 216. §-ára hivatkozással - értékelte és értelmezte a felek perbeli szerződését, a felek jogviszonybeli magatartását, illetve a példányszámigénylésnek nevezett alperesi nyilatkozatokat.

Álláspontja szerint a nyelvtani értelmezés alapján önmagában nem dönthető el, hogy az alperes azon nyilatkozatával, miszerint „terjesztés céljára kérünk biztosítani” lapokat, példányszám javaslatot tesz, vagy pedig meghatározza a példányszámot. A nyilatkozat értelmezése során ezért figyelembe vette az eset körülményeit, illetve figyelemmel volt a nyilatkozó feltehető akaratára.

A szerződés 2.) pontja értelmében az alperes feladatát képezte a várható fogyasztói igények felmérése, az igényelt példányszám adatok összegyűjtése, a kiadó tájékoztatása az összpeldányszámról. Jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek is, hogy más megyében, ahol a terjesztési szerződések nem biztosítanak a terjesztő számára diszpozíciós jogot, ugyanilyen módon történik a példányszám igénylése: a terjesztő példányszám igényt küld.

H.G., P.K., J.GY. és A.GY. tanúk vallomása alapján megállapította azt is, hogy a kiadónak lehetősége van eltérni az alperes példányszámigénylésétől, és ezt ténylegesen meg is teszik. Az is megállapítható, hogy részletes eladási adatok hiányában nem célszerű eltérni a példányszámigényléstől. Abból a magatartásból azonban, hogy a kiadók az esetek jelentős részében nem térnek el az alperes példányszámigénylésétől, nem az a következtetés vonható le, hogy a terjesztő gyakorolja a diszpozíciós jogot.

A felperes alkalmazásában álló M.T. vallomása alapján megállapította, hogy 2008. márciusát követően ugyanaz maradt a gyakorlat, mint korábban, azaz nem térnek el a példányszámigényléstől. A K.A. tanú által becsatolt kimutatás adatait pedig a felperes nem vitatta, mely alapján megállapítható, hogy a perrel érintett időszak alatt voltak eltérések a példányszámigénylésektől.

Döntő jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek is, hogy a felperes 8 éven át elfogadta az alperes elszámolásait, és nem kérte az elszámolások korrigálását az irány remittenda mennyiségével, és éveken keresztül visszavette a H.A. és K.A. remittendáját.

Az elsőfokú bíróság Sz.M. tanúvallomását Kuti Antal tagadásával szemben nem találta alkalmasnak annak alátámasztására, hogy a felperes szóban, jogfenntartással élt az irány remittenda feletti remittenda vételárával kapcsolatban. Mindezen körülmények értékelése alapján azt a következtetést vonta le, hogy a felek jogviszonyában a perrel érintett időszak alatt a diszpozíciós jogot ráutaló magatartással a felperes gyakorolta, ezért nem követelheti az alperestől az irány remittenda felett keletkezett remittenda vételárat.

A peresztes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesi képviselő 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet alapján megállapított munkadíjból álló perköltsége megfizetésére.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett, melyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását - az alperes kereset szerinti 117 784 296 Ft és annak 2008. január 1. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes kamatai, valamint perköltség megfizetésére kötelezését - kérte.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást tévesen állapította meg, a bizonyítékokat nem megfelelően értékelte, és a helytelenül megállapított tényállásból helytelen jogi következtetésre jutott.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság kellő bizonyíték hiányában állapította meg azt, hogy a felperes 2000. júliusától 2008. márciusáig elfogadta az elszámolás egyenlegét és az annak megfelelően kiállított számlák szerint teljesített. Állította, hogy nem a felperes, hanem az alperes teljesített a felperes által kiállított számlák alapján, melyek alapja az alperes elszámolásai voltak, amelyek valóságát a felperes nem tudta ellenőrizni.

Önmagában pedig az a tény, hogy az ellenőrizni nem tudott elszámolásra alapozva állította ki számláit, nem jelenti azt, hogy elfogadta volna az elszámolás helyességét.

Sérrelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget Sz.M. tanú vallomásának, aki bizonyította azt, hogy a felperes folyamatosan jelezte az alpereseknek az irány remittenda feletti remittenda példányok ellenértékének megfizetésére irányuló igényét, és jogfenntartással élt ezen követelések iránt.

Ezért az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg azt, hogy a diszpozíciós jogot ráutaló magatartással a felperes gyakorolta. A felperes ugyanis egyáltalán nem tudta gyakorolni a diszpozíciós jogot, mivel nem álltak rendelkezésére azok a részletes eladási adatok, amely alapján az optimálisan átadandó lapszámot meg tudta volna határozni.

Azzal érvelt, hogy az alperes 2008. március 28. napját követően küldött példányszámigénylésének szövegezéséből is pontosan megállapítható, hogy korábban ki határozta meg a példányszámot.

Álláspontja szerint helytelenül értékelte a bíróság M.T. tanú azon nyilatkozatát is, miszerint 2008. március 28. napját követően nem tér el a felperes a példányszámigényléstől, ugyanis az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy március 28. napját követően sem rendelkezett azon részletes eladási adatokkal, amely alapján diszpozíciós jogát gyakorolni tudta volna, és meghatározhatta volna az optimális példányszámot.

A felperes nagyon ritka esetben és minimális példányszám vonatkozásában tért el a megrendeléstől, főleg nyomdahiba okán.

Előadta, hogy az elsőfokú bíróságtól kérte közbenső ítélet meghozatalát, melyet követően kívánta előterjeszteni bizonyítási indítványát a kereset összecszerűsége vonatkozásában, azonban az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta arról, hogy közbenső ítéletet nem kíván hozni, így nem hívta fel az összecszerűség vonatkozásában bizonyítási indítványa előterjesztésére, ezért az ítéletábrát kérte igazságügyi szakértő kirendelésére.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a felperes fellebbezési érvelése nemcsak alkalmatlan állításának bizonyítására, de részben valótlan, részben pedig összefüggéseiből kiragadott, önellentmondó feltevéseket tartalmaz.

Ellenkérelme indokolásában tételesen számba vette és cáfolta a felperes fellebbezési érveit. Álláspontja szerint a per szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a felperes tudta ellenőrizni az alperes elszámolásainak adattartalmát, hanem annak, hogy 8 éven keresztül nem tekintette eladottként az irány remittenda fölötti remittenda mennyiséget, ami egyértelműen arra utal, hogy a felek közötti jogviszonyban a felperesi diszpozíció érvényesült. Állította, hogy az elszámolás alapján keletkezett remittendát a felperes el is vihette, az elszámolásokban eladottként kimutatott mennyiség értékét pedig - csökkentve a terjesztési díjat - kiszámlázhatta az alperes felé, amely biztosította az ellenőrzés lehetőségét. Önellentmondónak tartotta, hogy a felperes észrevételezés nélkül elfogadta az alperes összesítőit, mely alapján kiállította azokat a számlákat, amelyek a pénzügyi teljesítés alapjául szolgáltak.

Továbbra is valótlan felperesi állításnak találta miszerint a felperes folyamatosan jelezte az alperesnek az irány remittenda feletti remittenda példányok ellenértéke megfizetésére irányuló igényét, mintegy jogfenntartással élve annak vételára követelésével kapcsolatban.

Vitatta azt a hivatkozást is, hogy a felperes nem rendelkezett megfelelő adatokkal a diszpozíciós jog gyakorlásához, melyet cáfol az a tény is, hogy az alperes terjesztési területén ún. osztott terjesztés valósult meg, vagyis a felperes nem csupán kiadóként volt jelen a piacon, hanem maga is terjesztő volt.

Előadta, hogy óvintézkedésként kér 2008. március 28-a után visszaigazolást a példányszámigénylésre a felperestől, egyébként 2008. márciusa óta sem tér el a felperes az alperesi példányszámigényléstől, amely alátámasztja, hogy maga által is elismerten ő diszponál, illetve diszponált. Tévesnek tartotta azt a hivatkozást is, miszerint az elsőfokú bíróság a példányszám eltérésekből vonta le a diszpozíciós jog gyakorlására vonatkozó álláspontját, mivel ezt a tényt a bíróság csak az ügy egyik körülményeként értékelte.

Érthetetlennek találta a felperes felvetését a közbenső ítéletre vonatkozóan, mivel a bíróság nem hívhatta fel a felperest az összecszerűség bizonyítására, vagy ha úgy ítélte meg, hogy a kereset nélkülöz minden jogalapot.

A másodfokú eljárás során a felperes módosította a fellebbezési kérelmét akként, hogy elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására, és újabb határozat meghozatalára utasítását kérte, másodlagosan pedig az alperes kereset szerinti marasztalását. Egyidejűleg visszavonta az igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítélet tábla a felperes fellebbezését nem találta megalapozottnak és teljesíthetőnek. A rendelkezésre álló adatokból azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a jogvita alapjául szolgáló történeti tényállást a szükséges körben és mélységben feltárta, a megállapított tényállás helyes, azt megalapozzák a peradatok és a beszerzett nyilatkozatok. A bizonyítékokat okszerűen a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint egymással összevetve, és a maguk összességében értékelte, és az így megállapított tényállásból az irányadó jogszabályok helyes értelmezése, és helyes alkalmazása eredményeként érdemben helyes döntésre jutott.

Az elsőfokú bíróság ítéletét megfelelő, minden - a jogvita megítélésénél releváns - körülményre kiterjedően, részletesen megindokolta.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával alapvetően egyetértett, csupán a felperes fellebbezési érvelésében foglaltakra tekintettel emeli ki az alábbiakat.

Valójában a felperes a felek között létrejött megbízási szerződés alapján, mint a szolgáltatás tárgyának a jogosultja de facto gyakorolta a diszponálás (megrendelés, igénylés) jogát a lapok terjesztésére kötelezettséget vállaló alperes irányában. A diszpozíciós jog gyakorlásának megítélésénél a legfőbb kérdés az volt, hogy ki a megbízási szerződés kötelezettje.

Megjegyezendő, hogy a diszpozíció fogalmilag is - eltérő megállapodás hiányában - a megrendelőhöz tapad a gazdasági, kereskedelmi jogviszonyokban.

A Ptk. 474. § (1) bekezdése szerint megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet ellátni. A (2) bekezdés előírja, hogy a megbízást a megbízó utasítása szerint és érdekének megfelelően kell teljesíteni.

A Ptk-nak a megbízási szerződésre vonatkozó rendelkezései a megbízott részére általános tájékoztatási kötelezettséget írnak elő (Ptk. 477. § (1)-(3) bekezdés), minden esetben hangsúlyt adva annak, hogy ezek a megbízás teljesítését szolgálják.

Ahhoz, hogy a felperes, mint jogosult a diszponálás jogát gyakorolni tudja - amely adott esetben a szolgáltatás feletti rendelkezés jogát jelenti -, vagyis terjesztésre átadni a megfelelő példányszámot, szüksége van az együttműködés keretében és a szerződés alapján nyújtott alperesi szolgáltatásra.

A szerződés 2.) pontja szerint az alperes feladatát képezte a várható fogyasztói igények felmérése, az igénylési adatok összegyűjtése, és a kiadó tájékoztatása az összpéldányszámról.

Az alperes ezen tájékoztatási kötelezettségének eleget tett - többek között - a példányszámigénylésre vonatkozó közlésével.

Az elsőfokú bíróságnak fontos megállapítása az, hogy a kiadók az esetek jelentős részében nem térnek el az alperes példányszámigénylésétől, ebből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy a terjesztő gyakorolja a diszpozíciós jogot. De nem következik - semmiféle értelmezéssel - az alperesnek abból a nyilatkozatából sem, miszerint „terjesztés céljára kérjük biztosítani” a lapokat, hogy meghatározza a példányszámot, azaz diszponál a megrendelés felett.

Az ítéltábla a felperes fellebbezési érvelésével összefüggésben megjegyzi, hogy az a lapterjesztéssel kapcsolatos diszpozíciós jog félreértelmezésén alapul, a fellebbezési hivatkozásai erőltetettek, okszerűtlen, és életszerűtlen következtetéseket tartalmaznak. Mindezek alapján a fellebbezés nem alkalmas arra, hogy az elsőfokú ítélet megváltoztatását eredményezze.

A felperes alaptalanul hivatkozott az elsőfokú bíróság vélt eljárási szabálysértésére is.

Az elsőfokú bíróság saját diszkrecionális joga alapján dönt közbenső ítélet szükségességéről, és nyilvánvaló, hogy fel sem merülhet az összecszerűség iránti bizonyítási igény, és az elsőfokú bíróságnak az e tárgyban szükséges előzetes tájékoztatási kötelezettsége, amennyiben a keresetet már jogalapjában is alaptalannak találja.

Mindezekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Polgári perrendtartásról szóló többször módosított 1952. évi III. törvény (Pp.) 253. §-ának (2) bekezdése alapján - lényegében annak helyes indokai szerint - helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú eljárásban felmerült saját költségét (fellebbezési eljárási illeték, ügyvédi munkadíj) maga viseli.

Az ítéltábla a pervesztes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes másodfokú eljárásban felmerült perköltségének a megfizetésére, melynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1), (2) bekezdés a.), b.) és c.) pontja, (5)-(6) bekezdései alapján - figyelemmel a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységre - állapította meg, melyre a rendelet 4/A. § (1) bekezdése alapján felszámította az ügyvédi tevékenység ellenértékét terhelő általános forgalmi adó összegét is.

Debrecen, 2010. november hó 09. napján

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Szilágyiné Dr. Karsai Andrea sk előadó bíró,
Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk bíró

A kiadmány hiteléül:

Kiadó